

Opis źródła:

Dyariusz negocjacyi o pokój między Moskwą a Polską zawarty w Kiwerowej Horee dnia 15 stycznia 1582 roku, przez Antoniego Possewina spisany, a z dzieła jego "Moscovia et alia opera" w Kolonii roku 1587 drukowanego wyjęty - jest to fragment dłuższego tekstu, dotyczącego działań i historii Rosji w drugiej połowie XVI wieku. Niżej prezentowany tekst źródłowy zawiera opis negocjacji pokoju pomiędzy Polską i Rosją, który później znany będzie jako pokój w Jamie Zapolskim.

Miejsce i data wydania:

Wydano drukiem w 1864 roku Poznań-Berlin, TOM 1, w formie zbiorczego wydawnictwa kilku relacji nuncjuszy apostołskich z Polski.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Oryginał publikacji znajduje się w Kórnickiej Bibliotece Polskiej Akademii Nauk, zaś oryginał Antoniego Possevina pt. "Moscovia Et Alia Opera, De Statv Hvivs Secvli, aduersus Catholicae Ecclesiae hostes", wydana drukiem w 1587 roku w Kolonii, znajduje się w Bibliotece Jagiellońskiej.

Tekst źródła (fragment):

Dnia 14 Grudnia, sessya druga

[...]

Moskale na to z tem się słyseć dali, że te układy na niczem się skończą, jeśli nie będzie mowy o ustąpieniu reszty zamków Inflanckich, których zdobycie zbyt wiele w. xięcia kosztowało, aby je miał darmo oddać, że Psków jest tak mocno obwarowany, jak się o tem Polacy przekonac mogli, że lubo inne twierdze pobrali, tej dotąd nie zdobyli, i nie zdobędą. Gdy na tych sporach zeszedł dzień prawie cały, a posłowie polscy widząc, że moskiewscy nie chcieli nic pewnego o ustąpieniu Inflanct powiedzieć, nalegali na Possewina aby im do obozu lub do króla odjechać pozwolił, co umyślnie czynili dla tym prędszego dotarcia interesu, Possewin rzekł że ich tej nocy odprawi, z tym jednak warunkiem, aby nazajutrz rano koniecznie wrócili, jak się też stało.

Dnia 14 Grudnia, sessya trzecia

Gdy posłowie polscy z Zapola, wsi w której mieszkali, a o dwie blisko mile od Kiwerowej Hórki leżącej, powrócili, a moskiewscy w Kiwerowej Hórcie mieszkający niezwłocznie się stawili, cały prawie dzień na roztrząsaniu trzech punktów upłynął. Uskarżali się naprzód Polacy, że Moskale, aby nie oddać całych Inflanct, czas zwlekają, żądali potem aby w. xiążę

zrzekł się tytułu i prawa do tego kraju, na koniec aby król szwedzki w warunkach pokoju był objęty. Dodali także że oprócz zamków w pobliżu Pskowa i kraju w tym roku zdobytego, z których ustąpić na przeszłej sessji obiecali, oddadzą Chołm roku przeszłego zdobyty, i że to jest wszystko co ustąpić mogą, ile że wiele zamków Inflanckich od kogo innego zabranych, przez to ociąganie się w. xięcia od króla odpadło. Z resztą ponieważ im król polecił jak najprędzej to rokowanie ukończyć, dłuższych zwłok cierpieć nie mogą, i dla tego oświadczają Possewinowi, że więcej nad trzy lub cztery dni tu nie zabawią.

Słowniczek pojęć:

Kwiderowa Hora - miejscowość znajdująca się niedaleko Jamu Zapolskiego, w której prowadzone były negocjacje w sprawie rozejmu. W Polsce rozejm ten znany jest jako rozejm w Jamie Zapolskim

Possewin Antoni - dyplomata, legat papieski, jezuita, mówca i teolog. Był mediatorem w trakcie negocjacji rozejmu w Jamie Zapolskim. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Antonio_Possevino

Dyariusz - inaczej dziennik

Inflanty - region sporny pomiędzy krajami Bałtyckimi, takimi jak Rosja, Polska oraz Szwecja. O Inflanty toczonych było wiele wojen w czasach nowożytnych. Inflanty obejmują obszar dzisiejszych krajów nadbałtyckich - Litwy, Łotwy oraz Estonii. Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Inflanty>

Iwan IV Groźny - car Rosji z dynastii Rurykowiczów, reformator prawa rosyjskiego i jego kodyfikator. Tron objął w wieku 16 lat; w 1547 roku koronował się na Cara Wszechrusi, który to tytuł nie był uznawany w Rzeczypospolitej. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Iwan_IV_Gro%C5%BAny

Stefan Batory - król polski w latach 1575 - 1586; mąż Anny Jagiellonki od 1576 roku. Książę siedmiogrodzki. Drugi król elekcyjny Rzeczypospolitej. Zwyciężył Maksymiliana II Habsburga, pretendenta do tronu polskiego, jak również Cara Iwana IV Groźnego, zmuszając go do opuszczenia Inflant i doprowadzając do zawarcia korzystnego dla Rzeczypospolitej rozejmu w Jamie Zapolskim. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefan_Batory

Chołm - inaczej miasto Chełm

Pytania do źródła

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. Korzystając z tekstu źródłowego odpowiedz, na czym najbardziej zależało posłom polskim? Wskaż konkretny fragment o tym mówiący.
2. Jaki władca rządził Rzeczpospolitą, gdy podpisywano pokój w Jamie Zapolskim? Z jakiej pochodził dynastii?
3. Jakie były postanowienia pokoju w Jamie Zapolskim? Czego efektem był ten pokój?

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. Jak, w świetle tekstu źródłowego, przebiegały negocjacje pokojowe w Kwiderowej Horze, znanej również jako Jam Zapolski? Posłowie jakich krajów brali w nich udział? Dlaczego nie mogli dojść do porozumienia? Odpowiedź uzasadnij, wskazując fragment w tekście.
2. Na podstawie tekstu źródłowego odpowiedz, na czym najbardziej zależało posłom polskim? Wskaż odpowiedni fragment.
3. Jakie były przyczyny wybuchu wojny polsko-rosyjskiej z lat 1577 - 1582? Jacy władcy rządzili wówczas Polską oraz Rosją?
4. Jakie były oficjalne, końcowe postanowienia rozejmu w Jamie Zapolskim?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania należy pamiętać o trudności w negocjacjach pokojowych między Polską i Rosją. Wynikały one z faktu, że Rosja pragnęła uzyskać dostęp do Morza Bałtyckiego, jego szlaków handlowych oraz możliwości rozwoju militarnego. Aby to uczynić zaatakowała konkretne terytoria Rzeczypospolitej, które w toku dziejów przechodziły z rąk do rąk. Warto przypomnieć sobie o jakie tereny chodzi.

Dodatkowo należy pamiętać o roli Stefana Batorego w zatrzymaniu Rosji, jej rozwoju oraz aspiracji mocarstwowych. Batory, poprzez dobre dla Rzeczypospolitej postanowienia rozejmu w Jamie Zapolskim, zmusił Rosję do sięgnięcia w inne rejony i zatrzymał jej rozwój na długie lata. A wówczas carem był wówczas jeden z najbardziej znanych w historii monarchów - Iwan IV Groźny.

Najważniejsze cezury:

1547 - 1584 - rządy Iwana IV Groźnego w Rosji

1576-1586 - rządy Stefana Batorego w Polsce

1577 - 1582 - wojna polsko-rosyjska

15 stycznia 1582 - rozejm w Jamie Zapolskim

1609 - zerwanie rozejmu w Jamie Zapolskim

Literatura pomocnicza:

Jurek T., Kizik E., *Historia Polski do 1572*, Warszawa 2013

Augustyniak U., *Historia Polski 1572 - 1795*, Warszawa 2024

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Monika Poszalska